

ואם כן, גם סמוכה לגוף האדם אינה צריכה להיות.

אלא מה שאמר הכתוב **"ידה"** — הוא בא ללמד: **מה "ידה" משתמרת לדעתה, אף הצרה, המשתמרת לדעתה.**

לאפוקי [ובא הכתוב] להוציא **חצר המשתמרת שלא לדעתה**, שהיא אינה קונה לה.

ומביאה הגמרא מעשה **בהוא גברא, דורק לה גיטא לדביתהו**, לאשתו.

הוא **קיימא** היתה עומדת **בחצר, אזל גיטא, נפל בפיסלא**, על גבי חתיכת עץ גדולה שעמדה בחצר.

אמר רב יוסף: חזינן, רואים אנו, אי הויא, אם שטח הפיסלא הוא ארבע אמות על ארבע אמות, פלג ליה רשותא לנפשיה. הרי היא כמי שחולקת לה רשות בפני עצמה, ואינה בטלה לגבי החצר, ואינה מגורשת, כי לא הגיע הגט לרשותה של החצר, אלא לרשות של הפיסלא, הנחשבת כרשות הבעל, היות והוא זכאי בכל שימושיה, כדין נכסי מלוג.

ואי לא, אם שטח הפיסלא הוא פחות מארבע אמות על ארבע אמות, אין היא חולקת רשות לעצמה, אלא **חיא רשותא היא** עם החצר, והגט כשר.

והוינן בה: **במאי עסקינן?**

אילימא, בחצר דידה של האשה, אם כן כי

הוי נמי הפיסלא **ארבע אמות, מאי הוי?** מדוע אינה מגורשת והרי גם הפיסלא היא שלה, ומה איכפת לנו שהיא רשות בפני עצמה?

אלא שמא תאמר, שמדובר **בחצר דידה של הבעל**, אם כן **כי לא** הוי שטח הפיסלא **ארבע אמות, מאי הוי?** והרי הכל שלו הוא, והאיך תתגרש בגט הנמצא ברשות הבעל?

ומשנינן: **לא צריכא, באושלה, שהשאל לה הבעל מקום בחצר שלו כדי שתוכל לקנות בו את הגט.** דחד מקום מושלי אינשי, תרי מקומות **לא מושלי אינשי.** אנשים משאילים רק מקום אחד, ולא שני מקומות.

ולכן, אם אין בפיסלא ארבע אמות אין הוא נחשב למקום בפני עצמו, והאשה מתגרשת גם כשנתן עליו הבעל את הגט, כי מקום הפיסלא מתבטל לגבי המקום שבחצר. והבעל התכוון הבעל להשאל לה אותו מקום.

ולא אמרן שהיא מתגרשת אפילו כשניתן הגט על הפיסלא, **אלא דלא גבוה הפיסלא עשרה טפחים מעל גבי הקרקע.**

אבל אם הוא **גבוה עשרה טפחים, אף על גב דלא הוי ארבע אמות**, הוא נחשב מקום בפני עצמו, ואינה מגורשת.

ולא אמרן שאם אין בפיסלא ארבע אמות ולא גבוה עשרה אין הוא מקום בפני עצמו, והיא מתגרשת, **אלא דלית ליה שב לוי, אלא טו-א** הוא נקרא "פיסלא" גרידא.

ולמסקנת הגמרא, לכולי עלמא חצר משום ידה ולא משום שליחות, דמעולם לא נעשתה

ולא אתי דיבור ומבטל מעשה החצר, שהיא שליח ממילא מן התורה.

אבל, אם אית ליה שם לזוי לפיסלא, אזי אף על גב דלא גבוה עשרה, ואף על גב דלא הוי ארבע אמות, יש לו חשיבות, וחולק רשות בפני עצמו, ואינו בטל לגבי החצר.

שנינו במשנה: זרקו לה בתוך ביתו או בתוך חצרו, אפילו הוא עמה במטה, אינה מגורשת.

אמר רבא: לא שנו שאינה מגורשת אלא שהגט עמה במטה שלו.

אבל אם הגט עמה במטה שלה הרי זו מגורשת, אף על פי שהמטה נמצאת בבית הבעל.

תניא נמי הכי: רבי אליעזר אומר: במטה שלו אינה מגורשת, במטה שלה מגורשת.

ומקשינן: ואם היה הגט במטה שלה, אמאי מגורשת?

הלא כליו של לוקח ברשות מוכר הוא, שהמטה אמנם היא שלה, והיא הקונה לה את הגט, אך הרי היא נמצאת ברשות הבעל, שהוא המקנה את הגט.

שמעת מינה, האם אפשר ללמוד מכך, שכליו של לוקח הנמצאים ברשות מוכר, קנה לוקח את החפץ הנכנס לתוך הכלים מדין חצר? והרי נחלקו בזה אמוראים במסכת בבא בתרא [פה ב]!

ומתריצין: לא צריכא אלא דגבוה עשרה. המטה היתה גבוהה יותר מעשרה טפחים, ונעשית רשות בפני עצמה, ולכן יכולה האשה לקבל בה את הגט, היות ואין המטה נחשבת כבטילה לרשות מוכר.

ומקשינן: כיצד אמרת שהמטה חולקת רשות לעצמה מחמת היותה גבוהה עשרה טפחים, והרי האיכא מקום כרעי, דהיינו, המקום שבין רגלי המטה, המונחים בארץ, הרי הוא למטה מעשרה טפחים, והוא אינו מתבטל לרשות הבעל, ונמצא שהמטה כולה נמצאת ברשות הבעל, ועל ידי כך יבטל "רשות הכלי" של המטה? (24)

ומשנינן: אמקום כרעי, לא קפדי אינשי. על המקום שמתחת למטה, בין רגליה, אין אנשים מקפידים שם על מקום רשותם, מאחר והמטה גבוהה עשרה טפחים מהארץ, ואפשר להם להשתמש בנוח תחת המטה [למרות הרגלים], והבעלים אינם מקפידים

החצר שליח אלא רק במידי זכות ולא במידי דחובה. ואם כן לגבי גט, דחוב הוא לה, מעולם לא נעשה שלוחה.

24. רש"י. והרשב"א הקשה על זה, אם כן מאי פריך מכרעי המטה שהוא מקפיד עליהם, דהא מכל מקום, הגט מונח למעלה מעשרה, ולא מתבטלת רשות הכלי, ומה איכפת לן דעל מקום כרעי קפיד הבעל. ועוד דמאי שנא עשרה טפחים, דאי משום "לבוד", די בשלשה טפחים

להוציאו מתורת לבוד, ואי משום זכות הבעל באויר ביתו, הא אפילו למעלה מעשרה נחשב שלו. ולכן הוא מבאר, שבגבוה עשרה טפחים, כיון שהבעל יכול להשתמש תחתיו, הוא אינו מקפיד, והוי ליה כאומר לה "קניי", דבכגון זה קנה בכליו של לוקח ברשות מוכר. ועל זה מקשה הגמרא, דאכתי הוא מקפיד על מקום כרעי המיטה. ומתריך, דאמקום כרעי לא קפדי אינשי.

על הארץ. משום שאדם אינו מקפיד על מקום ישיבתה של אשתו והרי הוא קנוי לה עד עכשיו.

רב משרשיא בר דימי אמר: כגון שהיה בעלה מוכר קלתות, ויש לו בית מיוחד לכך ולכן הוא אינו מקפיד על מקום קלתה. (26) (27)

רבי יוחנן אמר: מקום חיקה של אשתו קנוי לה. (28) **מקום קלתה קנוי לה.**

אמר רבא: מאי טעמא דרבי יוחנן?

לפי שאין אדם מקפיד לא על מקום חיקה ולא על מקום קלתה של אשתו.

תניא נמי הכי, שהטעם משום שאינו מקפיד על מקום חיקה וקלתה, דתניא: זרקו לתוך חיקה או לתוך קלתה או לתוך כל דבר שהוא כקלתה, הרי זו מגורשת.

ומבארין: "כל דבר שהוא כקלתה", לאיתווי מאי?

על מקום הרגלים, (25) ולכן לא מתבטלת רשות הכלי שמלמעלה אל רשות הבעלים שמלמטה.

שנינו במשנה: לתוך חיקה או לתוך קלתה הרי זו מגורשת.

והוינן בה: אמאי מגורשת? הרי קלתה, כליו של לוקח ברשות מוכר הוא!

ומתצינן: אמר רב יהודה אמר שמואל: המשנה מדברת כגון שהיתה קלתה תלויה בה, שזה ממש כידה.

וכן אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא: כגון שהיתה קלתה תלויה בה.

ורבי שמעון בן לקיש אמר: כגון שהיתה קלתה קשורה בה ואף על פי שאינה תלויה עליה אלא נגרת על הארץ, בכל זאת נחשב כידה.

רב אדא בר אבהו אמר: כגון שהיתה קלתה מונחת לה בין ירכותיה, ואפילו היא מונחת

לפשוט מדברי אמוראים, ונדחו כל הראיות. ותירצו, שהאמוראים בעצמם מסתפקים בזה. וכל דבריהם הם, שמהמשנה דהכא אין להוכיח דקנה לוקח.

עוד תירצו דגט שאני שהבעל בא לרחק את אשתו, ובזה ודאי לא קנה לוקח ברשות מוכר. תוס' ד"ה כגון.

28. קשה, דחיקה ודאי כידה ממש. ותירצו תוס', שרבי יוחנן סבר בקלתה דבעינן קשורה ותלויה, וכאן מדובר שבגדיה נגרין על הארץ ואינן תלויות בה, ולכן צריך לטעמא דמקום חיקה קנוי לה. תוס' ד"ה מקום.

25. היינו באשתו דוקא וכן לגבי אביר המטה דלעיל. תוס' ד"ה אמקום.

26. והתוס' כתבו שאין המקום קנוי לה שהרי לא עשתה בו קנין. אלא, כיון שיש לה רשות להניח שם קלתה, הרי היא קונה לה. שכל מקום שיש לאדם רשות להניח שם כליו, הם קונים לו, וכמו סימטא, שאף על פי שאין הסימטא קנויה לו, מכל מקום הכלי קונה לו שם. בבא בתרא [פה ב] ד"ה כגון.

27. הקשו תוס', דנפשוט מדברי כל האמוראים כאן שסוברים כליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה לוקח. ובמסכת בבא בתרא מבקשת הגמרא

או שמצאתו מאחוריו, שמצאה את הגט מאחורי בעלה. וכאשר היא קוראה בו היא נוכחת והרי הוא גיטה —

אינו גט, עד שיאמר לה: הא גיטך! (29) ואפילו אומר לה לאחר שבא הגט לידה, הרי זו מגורשת [כדעת רבי בגמרא]. (30)

נתן בידה את הגט והיא ישנה, אינה מגורשת בו.

נעורה, אם אחר כך התעוררה וקוראה בו, והרי הוא גיטה —

לאיתווי: טסקא כלי קטן דאכלה ביה תמרי. וכן כל דבר שמיחד לתשישה תמיד.

ומוכח מכאן שהטעם הוא משום קפידא, שאדם המכניס אשתו לתוך ביתו, על מנת שיהיו כלי תשישה הקטנים עמה הוא מכניסה.

מתניתין:

אמר לה בעלה, כשנתן לה את הגט: כנסי טלי שטר חוב זה.

בשעה שהיא ישנה.

והרמב"ם כתב: ומנין שאינו נותנו לה אלא בתורת גירושין? שנאמר "ספר כריתות, ונתן בידה", שיתן אותו בתורת ספר כריתות. אבל אם נתנו לה בתורת שהוא שטר חוב או מזוזה, אינו גט.

וכתב הלח"מ דדעת הרמב"ם היא, דמתניתין מיירי גם כשאינו עסוקין באותו ענין, דאילו נתן בשתיקה היה הגט פסול רק מדרבנן, ובגלל שאמר שנתנו בתורת שטר חוב הוא פסול מדאורייתא [גירושין א יא].

וכן ביאר בב"י [אה"ע סי' קל"ו] שמדאורייתא אינו פסול אלא רק כשאמר דברים שאינם ענין של גירושין, אבל כשנתן לה סתם, אינו יוצא מתורת גירושין, ולפיכך אינו פסול אלא מדרבנן.

ובענין מצאתו מאחוריו ביאר הרמב"ם במלחמות, דכשהיו מדברין על עסקי גירושין, ואמר לה הבעל אתן לך גט, ונתן לה סתם, הוכיח תחילתו על סופו שהוא הגט והם הגירושין. דהנתינה משלימה הדיבור. אבל זו שתפסה לעצמה שטר ממנו, אף על פי שהיה מדבר עמה קודם לכן על עסקי גירושין, אינו גט, דלא מוכחא מילחא דלשם גירושין הוא.

29. כתבו תוס' שצריך לומר לה גם "הרי את מותרת לכל אדם", ואף על גב שהיא מתגרשת בעל כרחה, מכל מקום צריך שתדע שהיא מגורשת, ולא תהא "משלחה וחוזרת". תוס' ד"ה אינו.

30. כתב הר"ן דמתניתין מיירי כשהיו עסוקין בענין גירושין, שאם לא כן, גם אם לא אמר לה כנסי שטר חוב זה, אלא שתק, וגם אם לא מצאתו מאחוריו, אלא שנתן לה בנתינה מעלייתא, לא היתה מגורשת עד שיאמר לה הרי זה גיטך. אלא בהכרח, שהיו עסוקין בענין גירושין, ואם היה נותן לה בנתינה גמורה ולא היה אומר כלום היתה מגורשת, כי די בכך שהיו עסוקין בענין גירושין. ולפי שאמר לה כנסי שטר חוב זה, נכתב כל מה שהיו עסוקין באותו ענין בתחילה, וצריך לומר לה שוב הרי זה גיטך. וכן כשמצאתו מאחוריו, כיון שנתנה גרועה היא, כמבואר בגמרא שמדובר בדעריק לה חרציה, בכגון זה לא מהני עסוקין באותו ענין וצריך לפרש בהדיא שנתן לה לשם גט. כי עסוקין באותו ענין לא מהני אלא רק בנתינה גמורה. וכן נתן בידה כשהיא ישנה, הרי אפילו היו עסוקין באותו ענין, ואפילו אמר לעדים ראו גט זה שאני נותן לה, אינה מגורשת, כיון שאינו משתמר

שלפה אותו משם, ונמצא שלא נטלתו מהקרקע, אלא לקחה את הגט מיד בעלה.

ומקשינן: **שלפתו, נמי לא יועיל! דהא בעינן "ונתן בידה"**, שהנתינה תהא מכחו של הבעל, **ולכא**: שהרי היא לקחה את הגט בעצמה.

ומשנינן: **לא צריכא**, המשנה מדברת באופן דערק לה חרציה, שהבעל עיקם לה את מותניו לצדה כדי להקריב לה את הגט, **ושלפתייה**, והיא שלפה את הגט ממנו שעל ידי כן הוי כאילו הבעל נתן לה את הגט⁽³²⁾

תניא נמי הכי שמדובר באופן שהיא שלפה את הגט מאחוריו ולא שמצאתו מעל גבי קרקע:

דתניא: **אמר לה כנסי שטר חוב זה, או ששלפתו מאחוריו, קראתו, והרי הוא גיטה, אינו גט עד שיאמר לה: הא גיטך, דברי רבי,**

אינו גט, עד שיאמר לה: הא גיטך. ואפילו לאחר שנעורה משנתה.⁽³¹⁾

גמרא:

שנינו במשנה שאם מצאתו מאחוריו אינו גט, עד שיאמר לה הא גיטך.

והוינן בה: **וכי אמר לה "הא גיטך", מאי הוי, מדוע תהא מגורשת? והא הוה ליה, כאילו אמר לה הבעל: טלי גיטך מעל גבי קרקע!** שהרי גם כאן היא נטלה את הגט מהקרקע, **ואמר רבא: האומר: טלי גיטך מעל גבי קרקע לא אמר כלום**, אלא צריך שהיא תקבל את הגט מידו של הבעל ולא מהקרקע כדכתיב "ונתן"?!?

ומשנינן: **אימא כוונת המשנה היא לומר, שהאשה שלפתו, שלפה את הגט מאחוריו, שהיה הגט נעוץ בין חגורו למתניו, והיא**

לקרב מתניו אליה, שאם לא כן הוי כאילו הגט סגור בידו ופתח ידו ונטלתו, דודאי לא הוי גט. אלא שלר"ת צריך תרתי, גם שיסייעה בנטילתה, וגם שיקרבנו אליה, ואם יקרב ידו כשהיא פתוחה בלבד, לא יועיל, אלא אם כן יפתח ידו, וגם יקרבנה.

וכתב החשק שלמה, דמסוגיין מוכח ד"מנתן בידה" ילפינן שני דינים: א. שהוא יהיה הנותן, ואפילו אם תטול את הגט מידו של הבעל אינו מועיל, דבעינן "ונתן" ולא שתטול. ב. שתקבל מידו של הבעל ולא מהקרקע.

ולכאורה תמוה, שהרי בכל טלי גיטך מעל גבי הקרקע יש גם את החסרון הראשון, שהוא לא נתן אלא שהיא נטלה, ואם כן למה צריך רבא לומר טלי גיטך מעל גבי קרקע, והרי אפילו טלי גיטך מידי גם לא היה צריך להועיל. אלא,

31. כתב הר"ן, שאם נתן הגט לשליח קבלה של האשה בשעה שהיא ישנה, הרי זו מגורשת. שהרי הוא משתמר ביד השליח. אבל אם זרק לחצרה כשהיא ישנה, אינה מגורשת, דכיון שהיא צריכה לעמוד בצד חצרה, כל שהיא ישנה אינה יכולה להתגרש על ידי חצרה.

32. כתב הרא"ש, דהוי כאילו קירב לה את ידו והיא לקחה הגט מתוכו. אבל אם היתה ידו פתוחה והגט מונח עליה ולקחתו משם, והוא לא קירב ידו אליה, אין זו נתינה, ואינה מגורשת.

ועוד הביא בשם ר"ת לפרש, שהיה הגט תחוב במתניו בחוזקה, שקשה להוציאו, וכיון הבעל מתניו, ועל ידי כן נעשה שם רווח, ונטלתו.

וכתב הרא"ש, שגם ר"ת מודה שצריך הבעל

הסובר שדי שיאמר לה "הא גיטך", ואינו צריך לחזור וליטול ממנה את הגט, ולחזור וליתנו לה בשעת האמירה.⁽³³⁾

רבי שמעון בן אלעזר אומר: לעולם אינו גט, עד שיטלנו הימנה, ויחזור ויתנונו לה, ויאמר לה: הא גיטך. כיון שהנתינה הראשונה לא היתה בכשרות, צריך לעשות נתינה חדשה.

נתנו בידה והיא ישנה, ואחר כך היא נייערה, וקוראה, והרי הוא גיטה, אינו גט עד שיאמר לה: הא גיטך. דברי רבי.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: לעולם אינו גט עד שיטלנו הימנה ויחזור ויתנונו לה ויאמר לה: הא גיטך.

וצריכא. הוצרכה ברייתא להשמיענו מחלוקתם בשני האופנים.

דאי איתמר בהך קמייטא, באופן הראשון, שנתן לה את הגט כשהיא ערה, הייתי אומר שדוקא **בהיא קאמר רבי** שאינו צריך ליטול ממנה את הגט ולתת לה מחדש, משום **דבת איגרושי היא,** היא ראויה לקבל גט שהרי היא ערה אלא שחסרה האמירה של "הא גיטך", ולכן מועילה האמירה שלאחר מכן, מאחר שקבלת הגט היתה הוגנת.

אבל באופן השני, ש"נתן בידה והיא ישנה", דלאו **בת איגרושי היא** בשעה שהיא ישנה, אימא **מודי ליה רבי** **לרבי שמעון בן אלעזר** שצריך ליתנו מחדש.

ואי איתמר בהא, באופן של ישנה, הוה אמינא שדוקא **בהא קאמר רבי שמעון בן אלעזר** שצריך לחזור וליתנו, משום שלא היתה בת גירושין בשעת הנתינה הראשונה.

אבל בהך, האופן הראשון שהיתה בת גירושין, **אימא מודי ליה רבי שמעון בן אלעזר** לרבי שאין צריך נתינה חדשה.

לכך **צריכא.** הוצרכה הברייתא להשמיענו מחלוקתם בשני האופנים.

אמר רבא: כתב לה גט, ונתנו ביד עבדה של אשתו, אם היה העבד ישן והאשה משמרתו, הרי זה גט. שהעבד הוא כחצרה של האשה והרי זו חצר המשתמרת לדעתה של האשה, שמאחר והוא ישן אינו משתמר אלא על ידה.

אבל אם היה **נייער, אינו גט, דהויא ליה חצר המשתמרת שלא לדעתה של האשה,** אלא הוא משמר את עצמו ואת מה שבידו

מבאר החשק שלמה, שרבא בא לומר שאפילו כשהבעל מסייע בנתינה, כגון שקירב הגט אצלה והניחו על גבי קרקע, שמצד נתינת הבעל אין כאן חסרון, מכל מקום אינה מגורשת, כיון שלא הגיע ישר מידו של הבעל, אלא מהקרקע.

33. ואף על גב דנתינה ראשונה לאו כלום היא מכל מקום קרינן ביה ונתן בידה שהרי היתה נתינה לידה. והוא הדין כשנתן לה גט לשם

פקדון ואחר כך אמר לה הרי זה גיטך מתגרשת כיון שהיתה כאן נתינה מיד הבעל ליד האשה. ר"ן.

ובתוס' רי"ד כתב, שדוקא באופנים של המשנה שנתנו לה לשם גירושין אלא שלא חל הגט, די בנתינה הראשונה. אבל כשנתן לה לשם פקדון, נתינה זו אינה כלום, וצריך לחזור וליתן לה את הגט לשם גירושין. שאם לא כן, היה התנא משמיענו חידוש יותר גדול, שאפילו

מתניתין:

היתה עומדת ברשות הרבים, וזרקו לה את הגט שם.

אם הוא נפל קרוב לה הרי זו מגורשת.

ואם נפל קרוב לו, אינה מגורשת.

אם היה מוחצה על מוחצה הרי זו מגורשת ואינה מגורשת. היינו, שהיא ספק מגורשת.

וכן לענין קידושין, אם זרק לה את כסף הקידושין ברשות הרבים ונפל הכסף קרוב לה, הרי זו מקודשת, ואם נפל קרוב לו אינה מקודשת, ומחצה על מחצה הוי ספק קידושין.

וכן לענין החוב.

כיצד? אמר לו בעל חובו, המלוה אמר ללוה: זרוק לי חובי, הכסף שאתה חייב לי! וזרקו לו ברשות הרבים, ואבד הכסף.

אם נפל הכסף קרוב למלוה, זכה המלוה בכסף ברגע הנפילה, ונפטר הלוה מהחוב.

ואם נפל קרוב ללוה, ונאבד הכסף, עדיין הלוה חייב. כי המלוה לא זכה בו.

אם מחצה על מחצה, שניהם יחלוקו. כלומר, ישלם הלוה מחצית מהחוב.

לבד, וחצר כזו אינה קונה עבור האדם, משום שהיא אינה דומה ליד, המשתמרת לדעתו של האדם. (34)

ומקשינן לרבא, דאמר: ישן ומשמרתו הרי זה גט.

ואמאי תועיל הנתינה לעבד מדין חצר? הרי העבד המהלך לגבי קנין חצר, כחצר מהלכת היא, וחצר מהלכת לא קנה. שלא אמרו חכמים חצרו של אדם קונה לו אלא רק בחצר שאינה מהלכת!

וכי תימא שמא תאמר, ישן שאני, שאז הוא אינו הולך.

אי אפשר לומר זאת, כי והאמר רבא: כל שאילו מהלך לא קנה, עומד ויושב נמי לא קנה, כי היות והוא ראוי ללכת, הוא אינו דומה לחצר, ולכן אין עליו תורת חצר. והוא הדין ישן, שהוא עשוי להתעורר וללכת.

ומסקינן: והלכתא: בכפות, שהיה העבד כפות שאינו ראוי ללכת שאז יש לו תורת חצר. (35)

ובעבד כזה אמר רבא שאם הוא ישן הוי גט. (36)

36. דתרתו בעינן, כפות, כדי שלא יהא חצר מהלכת, וישן, כדי שישתמר לדעתה. ר"ן.

וכתב הרא"ש בשם הריצב"א דאם היה כפות בידי ורגליו, והיא אוחזת החבל, אין צריך שיהא ישן, לפי שהוא משתמר לדעתה על ידי החבל.

והרא"ש חלק עליו, כי גם כשהיא אוחזת

כשנתן לה לשם פקדון ואחר כך אמר לה הרי זה גיטך מגורשת.

34. לעיל עז ב.

35. לפי שישן, כיון שהוא מעצמו יתעורר משנתו, הרי הוא כיושב. אבל כפות אינו יכול ללכת מעצמו, שהרי מחוסר היתר הוא. רמב"ן.

גמרא:

אמר רב: אם נפל הגט בתוך הארבע אמות שלה, זהו קרוב לה, והיא מגורשת, משום שתיקנו חכמים שארבע אמות של אדם קונות לו.⁽³⁷⁾

והוינן בה: היכי דמי קרוב לה, והיכי דמי קרוב לו, באיזה אופן מדובר?

ומשמע שהוא סובר שהגט אינו אלא מדרבנן, ובכל זאת הוא מועיל להתיר אשת איש לעלמא משום דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש. והקשה האבני מילואים [ל ה], מה יענה הרמב"ן לענין קידושין, שהרי למדנו במשנתנו שגם בקדושין נאמר הדין של קרוב לה שעל ידי ארבע אמות היא מקודשת, וכיצד יתכן שיהיו קידושי תורה. בשלמא בגט, חכמים הפקיעו הקידושין ונעשית מגורשת מן התורה, אבל לעשות מקידושין דרבנן קידושי תורה אי אפשר, שאף שהוא מקדש אדעתא דרבנן, מכל מקום אינו קידושין אלא מדרבנן.

ואין לומר שבאמת הקידושין אינם אלא מדרבנן, דאם כן מה בין קרוב לה למחצה על מחצה דאמרו במשנה דהוי ספק קידושין? והרי גם שם אינה מקודשת אלא רק לענין שהיא צריכה גט מדרבנן [עיין שם הטעם], ואם יבא אחר ויקדשה תהא צריכה גט גם ממנו.

וביאר האבני מילואים, שגם הרמב"ן מודה שעל ידי הקנין דרבנן נעשה הדבר שלו מן התורה, אלא שהרמב"ן סובר שבארבע אמות לא הקנו חכמים את המקום עצמו למי שעומד שם [כיון שאחר כך הוא הולך משם ולא הקנו חכמים קנין לזמן], אלא רק הקנו את החפץ לאדם העומד שם. ולכן בקידושין אמרינן שהקנו חכמים לאשה את כסף הקידושין והקידושין אכן חלין מן התורה. אבל בגט אף על פי שהגט נקנה לאשה ונעשה שלה, מכל מקום, אינו מועיל מן התורה, כי הרמב"ן הולך לשיטתו בסוגיא דשכיב מרע לעיל עז ב [עיין שם בהערה 19] שאין מועיל "קנינים" בגט, דבעינן דוקא ונתן בידה או בחצרה. וכיון שהארבע אמות עצמן אינן קניויות

החבל, כיון שהוא נייעור ויש לו דעת לעצמו, הוי חצר המשתמרת שלא לדעתה.

עוד כתב הרא"ש דלכאורה קשה, כי היכי דישן הוי חצר מהלכת אף על פי שבפועל אינו הולך, כיון שאילו היה ער היה יכול להלך, כמו כן היה לנו לומר שישן אינו חצר משתמרת לדעתה.

וביאר, שבחצר מהלכת החסרון הוא דלאו דומיא דידה היא, שהיא נחה והאיש מוליכה, ולכן צריך שהחצר תהא נחה תמיד, ולא תשתנה לעתים, בין ישן ובין ער, בין מהלך בין עומד ויושב, שגזירת הכתוב הוא.

אבל הא דבעינן חצר משתמרת לדעתה, אין זה גזירת הכתוב משום דלאו דומיא דידה, שהרי גם ידה אינה משתמרת לדעתה בשעה שהיא ישנה. אלא סברא היא, שאין אדם רוצה שיהיו חפציו מונחים אלא במקום המשתמר לדעתו, הלכך כשהוא ישן, חשיב משתמרת לדעתה.

37. נחלקו ראשונים בכיאר חלות הגט מדאורייתא על ידי קנין של ארבע אמות שהוא רק מדרבנן.

הר"ן כתב, אף על גב שקנין ארבע אמות אינו מן התורה, מכל מקום כיון שתיקנו חכמים ואמרו שיהיו קונות, הרי הקנו לו את הארבע אמות ועשאו כחצרו, והפקר בית דין הפקר. משמע מדבריו שהגט הוא מדאורייתא, כי לאחר שתיקנו חכמים ארבע אמות הרי הם קנויים לאשה, ונעשו כחצרה מדאורייתא.

והרמב"ן כתב שחלות הגט הוא משום דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש, והם הפקיעו הקידושין במקרה שהיה גט בתוך ארבע אמות.

ואם נפל הגט בתוך ארבע אמות שלו, זהו קרוב לו, שלא קנתה האשה את הגט.⁽³⁸⁾

והוינן בה: היכי דמי מחצה על מחצה?

אמר רב שמואל בר רב יצחק: כגון שהיו שניהן עומדין בתוך ארבע אמות של הגט, זה מכאן וזו מכאן, ונמצא שהגט ברשות שניהם.⁽³⁹⁾

לאשה, נמצא שהגט אמנם נקנה לה, אך לא הגיע לרשותה, ולכן הגט אינו אלא מדרבנן, ומדין כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש.

אולם הר"ן סובר שאת הארבע אמות עצמן הקנו חכמים לאיש העומד שם, ולכן לא הוצרך לומר שהגט חל מדין כל דמקדש אדעתא דרבנן, אלא מעיקר הדין, דהארבע אמות הן כחצרה של האשה מדאורייתא.

ועוד כתב האבני מילואים, שלכאורה מוכח מכאן דקנין דרבנן מהני לדאורייתא, הן לדעת הר"ן שהארבע אמות נעשו שלה מן התורה, והן לדעת הרמב"ן שבקידושין נקנה הכסף קידושין לאשה על ידי הארבע אמות ומקודשת מן התורה.

אולם לדעת הרמב"ם, שהוכיח האבני מילואים שהוא סובר דקנין דרבנן לא מהני לדאורייתא, יקשה מהדין של "קרוב לה" בקידושין, דמשמע מהרמב"ם שהיא מקודשת מן התורה.

וביאר האבני מילואים, שהרמב"ם יסבור כהר"ן שהארבע אמות עצמן קנויין לאשה וממילא היא מקודשת מן התורה, כי אף שהקנין הוא רק מדרבנן, מכל מקום, לגבי זה ודאי מועיל הקנין שיהא רשאי לאוכלו ולהשתמש בו כחפצו, כיון שהפקר בית דין הפקר. אלא, שלדעת הרמב"ם לא עשו חכמים את החפץ כאילו הוא שלו ממש ולכן אינו מועיל לגבי דבר הצריך שיהא "לכם" מן התורה. אבל לגבי קנין חצר, אין צריך שתהא החצר שלו ממש אלא די בכך שיש לו רשות להשתמש בה, וכיון שעל ידי הקנין דרבנן מותרת האשה להשתמש בארבע אמות, הרי הוא נעשה לחצרה, וקונה את הגט

והקידושין מן התורה.

ועוד הקשו הראשונים דבבא מציעא י ב מבואר דארבע אמות אינן קונות אלא בסימטא ולא ברשות הרבים, ואילו במשנתנו קתני היתה עומדת ברשות הרבים, ויש לומר, שהגמרא שם מדברת לגבי הפקר. אבל בגט, שיש דעת אחרת מקנה אותה, מועיל גם ברשות הרבים. ועוד יש לומר, דרשות הרבים דמשנתנו לאו דוקא, אלא היינו סימטא. תוס' ותוס' הרא"ש.

ובמלא הרועים תירץ, שכל הטעם דברשות הרבים אין קנין ארבע אמות, מבואר ברש"י בבבא מציעא [י ב] משום שעומדים שם הרבה אנשים ואין לאדם ארבע אמות מיוחדות. וזה שייך רק לגבי מציאה, שכולם רוצים לזכות בה ושייכים לזה, אבל בגט אין שום שייכות וזכות אלא רק לבעל ולאשה, והאחרים כאילו אינם, ולכן יש לבעל ולאשה קנין ארבע אמות אפילו ברשות הרבים.

38. לכאורה מאי נפקא מינה שהוא בתוך ארבע אמות שלו, והרי העיקר שאינו בתוך ארבע אמות שלה? ויש לומר, דנפקא מינה אם קדם וזכה בארבע אמות שלו, ששוב לא יועיל אם היא תיכנס לשם, כיון שכבר הם שלו. תוס' הרא"ש.

39. כאן לא שייך להקשות "והא אגיד גביה" כדלקמן, כי שם כל אחד יש לו רשות בפני עצמו, אבל כאן הוי כחצר השותפין, ויש מאן דאמר בגמרא שקונין זה מזה בחצר השותפין. תוס' הרא"ש.

והחזון איש כתב דאף למאן דאמר חצר השותפין אין קונין זה מזה, יש לומר שאם נכנסו

בשמונה אמות מצומצמות עסקינן, שיש ביניהם מרחק של שמונה אמות בדיוק, לא פחות ולא יותר.

וגט יוצא מארבע אמות שלו לארבע אמות עמ-ב

שלה, שהבעל זרק לה את הגט, והוא נפל כשחלקו אחד בארבע אמות שלו וחלקו השני בארבע אמות שלה, והרי הוא ברשות שניהם.

ומקשינן: והא אגיד גביה! הרי מקצת הגט עדיין נמצא ברשותו, (41) והתורה אומרת "ונתן בידה" שיהא כולו ברשותה, ואם לאו

ומקשינן: וליחזי הי מינייהו קדים, מי משניהם הקדים לבוא למקום מעמדו הנוכחי, שאז הוא זכה בכל ארבע האמות שסביבו, ולשני שוב אין לו זכות שם!

וכי תימא, שמא תאמר, דאתו תרוייהו בהדי הדדי, שניהם הגיעו באותו רגע לתוך ארבע האמות של הגט. אי אפשר לומר כן, כי:

והא אי אפשר לצמצם שלא יקדים אחד מהם לתוך הארבע אמות של הגט. (40)

ומתרינן: אלא, אמר רב כהנא: הכא,

לשון מחצה על מחצה. אבל בשתי כתי עדים, הספק הוא על הגט אם הוא קרוב לו והיינו בארבע אמות שלו, או קרוב לה והיינו בארבע אמות שלה, ושייך על זה לשון מחצה על מחצה. ובאבני מילואים [ל ט] תירץ קושית התוס', דאם העדים אינם יודעים מי קדם הוי כגירושין בלי עדים ואינה מגורשת. ולכן תירצה הגמרא בשמונה אמות מצומצמות שזה אינו מחמת ספק אלא ששניהם שוים. או בשתי כתי עדים שהכת אמיתית יודעת בודאי שהיה קרוב לה.

ובפורת יוסף הקשה, שיעמיד כגון שעמד איש אחד קודם, ואחר כך באו האיש ואשה, וכשהלך האיש נמצאו שניהם בתוך ארבע אמות בבת אחת. ותירץ, כיון שכל קנין ארבע אמות הוא משום דלא ליתי לאינצויי, הרי לגבי גט אין לאדם אחר שום זכות, דלא שייך שיבא לאינצויי עליו, והוי כמאן דליתא.

ועוד הקשה, אכתי שייך כגון שהיה הגט ברשות אדם אחר והפקירו, וקנו שניהם בבת אחת. ותירץ דמזה ראייה לשיטת הפוסקים שבגט יש קנין ארבע אמות גם ברשות הרבים, והוא הדין ברשות אחר.

41. הגמרא אומרת האמת אבל אין צריך לזה, שגם בלא אגיד גביה אלא שמקצת הגט הוא רק

שנים בבת אחת לארבע אמות לא הקנו חכמים את הארבע אמות לשניהם בשותפות, אלא רק אחד מהם קונה, והדבר מוטל בספק איזה מהם קנה, כמו ראובן שאמר לשמעון וללוי הרי השדה נתונה לאחד מכם, והלכו והחזיקו ביחד, שקנה אחד מהם בלבד, והדבר מוטל בספק ביניהם. ולכן אין להקשות שהגט אגיד גביה דהבעל, כי לצד שהיא זכתה בארבע אמות, אין לבעל שם כלום.

40. הקשו תוס' שיעמיד באופן שאיננו יודעים מי קדם ולכן הוא ספיקא. ותירצו דלשון מחצה על מחצה לא משמע הכי. תוס' ד"ה והא [בע"ב].

וביאר המהרש"א משום דודאי לא הוי מחצה על מחצה, שאי אפשר לצמצם, והוא קרוב לו או קרוב לה, אלא דאנן לא ידעינן.

אבל קשה, מה תירץ בשתי כתי עדים, ששם ודאי לא הוי מחצה על מחצה, שהרי הם מכחישים זה את זה, אלא שאנו לא יודעים מי אומר אמת.

והחזון איש מבאר, שבספק מי הקדים אין כאן ספק על מקום הגט אלא הספק הוא על הארבע אמות שהגט מונח בהם של מי הם, כי ספק מי נכנס לתוכן ראשון, ולא נופל על זה